

Prosociálnosť a aspekty prosociálneho správania v dimenziách učiteľa materskej školy – vedecká monografia

Matej Slováček

FEDORKO, Vladimír. *Prosociálnosť a aspekty prosociálneho správania v dimenziách učiteľa materskej školy*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove. 2020, 212 s. ISBN 978-80-555-2540-2.

V roku 2020 publikovala Prešovská univerzita v Prešove vedeckú monografiu s názvom *Prosociálnosť a aspekty prosociálneho správania v dimenziách učiteľa materskej školy* od dr. Vladimíra Fedorka. Autor sa téme prosociálnosti a etiky v predprimárnom a primárnom vzdelávaní (a výchove) venuje dlhodobo. Okrem vysokoškolských učebníc aj na úrovni vedeckých článkov a príspevkov v domácich i medzinárodných zborníkoch. Spomeňme náhodne Inovatívne prístupy rozvoja komunikačných zručností pregraduálnej prípravy študentov v predmete výchovy k prosociálnosti (2013), Prosociálna výchova a dieťa predškolského veku (2015), Kompetencie tvorivého učiteľa etickej výchovy v primárnej škole (2020).

Predloženú monografiu môžeme chápať ako momentálne logické vyústenie autorových odborného-tvorivých a výskumných aktivít v oblasti prosociálnej aj etickej výchovy v predprimárnom aj primárnom vzdelávaní aj príprave budúcich učiteľov v ich kontexte.

Recenzovaná monografia s rozsahom 212 strán obsahuje spolu sedem kapitol vrátane záveru a diskusie, opiera sa o vyše 44 strán bibliografických odkazov tvorených vo väčšine zahraničnou cudzojazyčnou literatúrou, ktorá vypovedá o „novosti“ myšlienok a poznatkov v slovenskom pedagogickom diskurze v oblasti prosociálnosti v prostredí materských škôl.

V prvých štyroch kapitolách autor venuje pozornosť teoretickému vymedzeniu problematiky. Definuje a analyzuje filozofické, psychologické, biologické a kultúrne determinanty prosociálneho správania, dispozičné a osobnostné koreláty prosociálneho správania, uvádza deskripciu a analýzu psychológie morálky a morálneho vývinu jedinca, pri ktorých sa opiera a priori o učenie Piageta, Kohlberga, Freuda, Bar-Tala a Eriksona. Vo štvrtnej kapitole venuje pozornosť učiteľovi/učiteľke materskej školy v optike prosociálneho správania.

Nosnou časťou monografie je výskum, jeho metodológia a interpretácia. Autor si stanovil niekoľko výskumných problémov. Cieľom výskumu bolo *analyzovať korelácie medzi prosociálnym správaním a jeho jednotlivými zložkami u učiteľov materských škôl a vnímanou profesijnou zdatnosťou učiteľov materských škôl*. Autor si stanovil päť základných hypotéz. Výskumný súbor tvorilo 398 učiteľov materských škôl (z toho mužov $n = 1$).

Záverom autor konštruuje dvanásť odporúčaní pre prax, medzi nimi jednu smerujúcu k príprave budúcich učiteľov, čo je príznačné vo vzťahu k pracovisku autora ako vysokoškolského učiteľa v programoch Predškolská a elementárna pedagogika, Predškolská pedagogika a Učiteľstvo pre primárne vzdelávanie. „Vybaviť študenta (budúceho učiteľa materskej školy) kompetenciami prosociálneho správania zameraného na druhých, ktoré bude nielen teoreticky ovládať, ale najmä svojím správaním prezentovať, resp. didakticky a výchovne pôsobiť na deti v materskej škole“ (Fedorko, 2020, s. 150). Autor hodnotný text vedeckej monografie doplní 27 grafmi, 48 tabuľkami, čo hodnime kladne vo vzťahu k jeho prehľadnosti a výpovednosti. Odbornú recenziu zabezpečili renomovaní odborníci pre školstvo, pedagogiku, psychológiu, didaktiku aj komunikáciu na Slovensku prof. Portik a prof. Zelina.

Téma predkladanej monografie je vysoko aktuálna. Žijeme v dobe častej rodinnej „nevýchovy“ a/alebo liberálnej výchovy detí. Často spôsobenej neúplnosťou rodín, veľmi nízkym vekom rodočov (deti majú deti), niekedy naopak veľmi vysokým vekom rodičov (vytúžené dieťa = často rozmaznávané dieťa) a iné extrémny (česť rodičom – výnimkám). Výchovu (aj vzdelávanie) ovládajú rôzne internetové platformy, ktoré zdržujú „odborníkov na všetko“ a často aj „kvalifikujú“ rodičov za pedagógov, psychológov, didaktikov... častokrát nepochopená, nesprávne interpretovaná a paškvilizovaná rodičovská argumentácia výchovou v duchu alternatívnej pedagogiky (Montessoriovej pedagogika, pedagogika R. Steinera...). To sú aspekty, parametre, determinanty problémov nielen v správaní detí (neskôr dospelých), ale aj problémov v spolupráci, uznávaní autorít aj rešpektovaní druhých – rovesníkov aj dospelých (učiteľiek/učiteľov, Vychovávazieliek/vychovávateľov, riaditeľiek/riaditeľov), či starších občanov. S týmito skutočnosťami sa potýkame všetci. Učelia materských škôl, základných aj stredných (často aj vysokých), lekári, detské sestry, policajti aj úradníci... a iné povolania. Preto je viac ako kedykoľvek predtým osožné a žiaduce, aby sme kladli akcent na racionálnu, holistickú výchovu, vzdelávanie a výcvik detí a žiakov, a to nielen v dosahovaní kompe-

tecncií digitálnych, občianskych, cudzojazyčných... ale aj prosociálnych. Pretože slovami M. Montessoriovej: „Dieťa je tvorcom človeka/dieťa je tvorcom dospelého“. A tieto deti, budúci dospelí, budú tvoriť hodnoty budúcej spoločnosti. A tieto deti sa dnes vychovávajú, vzdelávajú, vycvičujú a SOCIALIZUJÚ v materských školách. *A myslíme tým socializujú v pravom odbornom a vedeckom slova zmysle, nie v takom aký nadobudol tento pojem v posledných dňoch v médiách, kedy zaňho mnohí maskujú potrebu „odložiť“ deti do materských škôl. Ale socializáciu skutočnú, ktorá pomáha robiť dieťa dieťaťom, človeka človekom.*

Záverom hodnodím a konštatujem, že publikovaná monografia má vysokú pridanú hodnotu, že je namieste aplikovať do praxe a realizovať v nej publikované odporúčania, zamýšľať sa nad zisteniami. Posledným plusom recenzovanej monografie je jej dostupnosť, nakoľko ju Prešovská univerzita v Prešove publikovala elektronicky v digitálnej knižnici verejnosti dostupná na: <http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/FedorkoV6>.

Zoznam bibliografických odkazov

- Fedorko, V. 2020. *Prosociálnosť a aspekty prosociálneho správania v dimenziách učiteľa materskej školy*. 212 s. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove. ISBN 978-80-555-2540-2.
- Fedorko, V. 2013. Inovatívne prístupy rozvoja komunikačných zručností pregraduálnej prípravy študentov v predmete výchova k prosociálnosti (s. 188–192) In: Križovatky na cestách k učiteľstvu. Prešov: Katedra pedagogiky FHPV PU v Prešove a Škola plus, s. r. o. ISBN 978-80-555-0985-3.
- Fedorko, V. 2015. Prosociálna výchova a dieťa predškolského veku (s. 114–118) In: Teória a prax trvalo udržateľného rozvoja v materských školách. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove. ISBN 978-80-555-1545-8.
- Fedorko, V. 2020. Kompetencie tvorivého učiteľa etickej výchovy v primárnej škole (s. 25–32) In: Освіта і суспільство V. Бердянський державний педагогічний університет & Вища школа управління і адміністрації в Ополє, Польща. ISBN 978-83-66567-00-9.

Kontakt:

PhDr. PaedDr. Matej Slováček

Slovenský výbor Svetovej organizácie pre predškolskú výchovu

Základná škola Ruskov, Ruskov 32, 044 19 Ruskov, Slovenská republika

e-mail: slovacekmatej@gmail.com